

Motion till riksdagen

1989/90:Ju21

av Ingbritt Irhammar m.fl. (c)

med anledning av prop. 1989/90:71 om några processrättsliga frågor

---

Ett väl fungerande domstolsväsende är av grundläggande betydelse för rätts-samhället. Rättsskipningens organisation och kompetens är av största vikt för människors rättstrygghet och deras tilltro till rättsväsendet.

Det pågående reformarbetet av domstolsväsendet präglas dock av en bris-tande helhets-syn och det kan därför vara svårt att bedöma de begränsade förslag till förändringar som framläggs i propositionen. Hur förhåller sig ex-empelvis dessa förslag till de förändringar som kan väntas bli följderna av det utredningsarbete som företas av den nyligen tillsatta kommittén som har till uppgift att se över domstolarnas uppgifter och arbetsätt?

Centerpartiet har under många år engagerat sig i de frågor som nu är ak-tuella. Vi anser att specialiseringen av domstolsväsendet kommit att leda till ett svaröverskådligt och ibland svårtillämpligt system. Vi har i flera motioner uttalat att tyngdpunkten i den dömande verksamheten skall ligga i de lokalt förankrade tingsrätterna. En minskning av antalet specialdomstolar och domstolsliknande organ är mot den bakgrunden den väg som bör väljas.

Centerpartiet delar uppfattningen att de s.k. ekodomstolarna vid vissa tingsrätter bör avskaffas. Redan då beslutet om inrättandet av dessa domsto-lar fattades reserverade vi oss. Det är enligt vår mening principiellt fel att styra de större ekonomiska brottmålen till speciellt utsedda tingsrätter. Det mycket låga antalet eko-mål som avdöms talar också för att koncentrationen av dessa mål till vissa domstolar i sig inte kan anses ge några särskilda fördelar ur effektivitetssynpunkt.

Vi anser i likhet med föredraganden att den sammansättning som nu gäller i eko-målen bör bibehållas.

Ett viktigt steg på vägen mot en mer enhetlig domstolsorganisation är rät-tegångsutredningens förslag om att fastighetsdomstolarna, hyres- och arren-denämnderna samt bostadsdomstolen skall avskaffas. Vi delar i princip rät-tegångsutredningens uppfattning att de allmänna domstolarna bör ta över dessa nämnder-s och domstolarnas uppgifter. Denna uppfattning delas också av en rad tunga remissinstanser som Svea hovrätt och Sveriges advokatsam-fund. Det finns också enligt vår mening inga principiella eller oöverkomliga praktiska hinder mot att de tvister som idag avgörs i dessa domstolar och nämnder överflyttas till de allmänna domstolarna. I den mån tingsrätterna – främst de mindre – inte har tillräckliga resurser för att handlägga ifrågava-

rande mål bör ansträngningarna inriktas på att förstärka tingsrätternas personella och materiella resurser.

Vad som nu berörts aktualiserar även frågan om lämpligheten av s.k. intresseledamöters deltagande i rättskipande verksamhet. Den omständigheten att intresseledamöter ingår i bl.a. hyres- och arrendenämnder finner vi principiellt felaktig. Detta förfarande riskerar också att minska tilltron till rättskipningens opartiskhet.

Frågan har också tagits upp till prövning av Europadomstolen. Detta har gällt bl.a. huruvida intresseorganisationers ledamöter skall delta i mål som rör rätten att förhandla för hyresgäster om hyra och frågan om en förhandlingsklausuls berättigande. I en dom den 22 juni 1989 – Langborger mot Sverige – fälldes Sverige för brott mot konventionens regler om rätt till opartisk och offentlig rättegång inför oavhängig och opartisk domstol (art. 6). Europadomstolen ifrågasatte lekmannaledamöterna i bostadsdomstolen och deras opartiskhet eftersom de ansågs ha alltför nära förbindelser med två sammanslutningar som båda haft ett avgörande intresse i den vid domstolen behandlade frågan. Det bör ges regeringen till känna vad här anförts om ett avskaffande av fastighetsdomstolarna, arrende- och hyresnämnderna samt bostadsdomstolen och om behovet av ytterligare resurser till de allmänna domstolarna.

Beträffande expertmedverkan i rätten har föredragande frångått rättegångsutredningens förslag om en generell möjlighet att låta en särskild sakkunnig ingå i rätten. Vi delar föredragandens ställningstagande i denna del. Ett vägande skäl mot expertmedverkan är, som framgår av propositionen, att domarnas och domstolarnas roll kan ifrågasättas genom att en tillfällig expert – dessutom utsedd av rätten – erhåller ställning som domare i ett enskilt mål.

Visserligen finns det goda skäl att förbättra domstolarnas möjligheter att tillgodogöra sig processmaterialet i mer komplicerade mål. Redan idag finns dock möjlighet enligt rättegångsbalken att anlita sakkunnig för detta ändamål, dvs. en person med fackkunskap inom ett visst sakområde men som inte är ledamot av domstolen. Istället för att öppna möjligheten att knyta en expert till domstolen bör möjligheten att i större utsträckning anlita sakkunniga under bl.a. det förberedande skedet av målet närmare utredas. Det bör även övervägas om inte kostnaden för den sakkunniges medverkan i ökad utsträckning bör stanna på statsverket. Något förslag i den riktningen framläggs inte i propositionen. Vi anser att frågan brådskar och att domstolsutredningen bör få tilläggsdirektiv att utreda och föreslå en utvidgning av möjligheten att anlita sakkunnig.

Hemställen

Med hänvisning till det ovan anförda hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ett avskaffande av fastighetsdomstolarna, hyres- och arrendenämnderna och bostadsdomstolen samt om behovet av resurser till tingsrätterna,
2. att riksdagen hos regeringen begär att utredningen om översyn

av domstolarnas uppgifter, arbetsätt och organisation ges tilläggsdirektiv beträffande sakkunniginstitutet i enlighet med vad i motionen anförts.

Mot. 1989/90
Ju21

Stockholm den 7 mars 1990

Ingbritt Irhammar (c)

Bengt Kindbom (c)

Stina Eliasson (c)

Birger Andersson (c)

Hugo Andersson (c)

Bertil Fiskesjö (c)

Martin Olsson (c)

Anders Svärd (c)

Rosa Östh (c)

Kjell Ericsson (c)